سهم ایران از اقتصاد حلال؛ تقریبا صفر

سهم ایران از اقتصاد حلال با صادرات فقط یک دهم درصد در بازار جهانی ۸ تریلیون دلاری یعنی به آن کاملا بی توجهیم. ما ابعاد موضوع را بررسی کردیم

گزارش
صادق غفوریان
روزنامه نگار

صنعت حلال در معادلات اقتصاد بین‌الملل، دیگر صرفاً یک شاخص مذهبی یا حوزه محدود به احکام شرعی ذبح و اطعام نیست. این بخش امروز به یک زیست‌بوم عظیم اقتصادی با ابعاد چندوجهی تبدیل شده که نه‌تنها کشورهای اسلامی، بلکه غول‌های صنعتی و تجاری غیرمسلمان را نیز به سرمایه‌گذاری سنگین کشانده است. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد گردش مالی جهانی اقتصاد حلال در سال ۲۰۲۵ به رقمی بین ۷ تا ۸ تریلیون دلار می‌رسد. با این حال، تازه‌ترین اظهارات رئیس مرکز ملی تحقیقات حلال سازمان غذا و دارو، از واقعیت تلخی پرده برمی‌دارد؛ سهم ایران با وجود تمامی مزیت‌های اقلیمی، ژئوپلیتیک و فقهی، از این بازار نجومی تنها بین «یک‌دهم تا دو دهم درصد» است؛ سهمی که به تعبیر دقیق کارشناسی، عملاً معادل هیچ است.

از گردشگری تا مهندسی بافت

یکی از دلایل اصلی جاماندگی کشور، درک محدود و سنتی از دامنه نفوذ برند حلال است. در حالی که افکار عمومی و بخشی از ساختار اجرایی، صنعت حلال را منحصر به صنایع غذایی می‌دانند، تقاضای جهانی به حوزه‌های پیشرفته سلامت، خدمات مالی، پوشاک، گردشگری و فرآورده‌های دارویی سرایت کرده است. به گواه آمار، بازار گردشگری حلال به‌تنهایی تا سال ۲۰۲۸ گردش مالی ۲۲۵ میلیارد دلاری را تجربه خواهد کرد. افزون بر این، رعایت استانداردهای کیفی، بهداشتی و آزمایشگاهی سخت‌گیرانه باعث شده کالاهای حلال در بازارهای بین‌المللی عموماً با حاشیه سود و ۳۰ درصد قیمت بالاتر از محصولات عادی عرضه شوند.

حسین رستگار، رئیس مرکز ملی تحقیقات حلال سازمان غذا و دارو، سه روز قبل با تأکید بر این گستردگی اشاره می‌کند که امروزه مکمل‌ها، ملزومات پزشکی، ژن‌درمانی، سلول‌درمانی و مهندسی بافت به حوزه الزامات فقهی و علمی حلال وارد شده‌اند. وجود مشتقات و ترکیبات با منشأ حیوانی در داروها و تجهیزات تشخیصی و درمانی مدرن ایجاب می‌کند که استاندارد حلال به پیوست جدایی ناپذیر نظام سلامت تبدیل شود. اما ایران بدون پیش‌دستی در سیاست‌گذاری علمی این بخش‌ها، عملاً فرصت تجاری‌سازی دانش سلامت خود در دنیای اسلام را از دست می‌دهد.

پیشتازی غیرمسلمانان

بزرگ‌ترین پارادوکس تجارت حلال در عصر حاضر، حضور فعال و تسلط کشورهای غیرمسلمان بر مبادی تأمین و صادرات است. از میان ۱۰ صادرکننده برتر محصولات دارای نشان حلال در جهان، بخش اعظم آن‌ها کشورهای غیرمسلمان نظیر برزیل، استرالیا و کشورهای شرق آسیا هستند که با سرمایه‌گذاری روی امنیت زنجیره تأمین و گواهی‌نامه‌های معتبر بین‌المللی، بازارهای هدف را تسخیر کرده‌اند. همچنین کشورهای پیشرو اسلامی نظیر مالزی و اندونزی با نهادسازی هوشمندانه و پیوند فقه با دیپلماسی تجاری، سهم بالایی از بازار را قبضه کرده‌اند. در مقابل، ۵۷ کشور عضو سازمان همکاری اسلامی (OIC) در سال ۲۰۲۳ با تراز تجاری منفی ۴۷ میلیارد دلار در محصولات حلال مواجه بوده‌اند؛ امری که نشان می‌دهد جهان اسلام حتی در تأمین پایه‌ای‌ترین نیازهای منطبق با شرع خود، به یک بازار مصرفی و وابسته به غرب و شرق تبدیل شده است.

ما درجا زدیم

بررسی ساختار داخلی نشان می‌دهد که عقب‌ماندگی ایران ناشی از کمبود ظرفیت نیست، بلکه حاصل اختلالات ساختاری و مدیریتی است. ایران از سال ۱۳۸۸ اقدامات استانداردسازی حلال را بر پایه فقه جعفری کلید زده، ۱۸ استاندارد ملی تدوین کرده و بیش از ۲۶ هزار گواهی استاندارد به ثبت رسانده است. با این حال، این دستاوردها هیچ‌گاه به اهرم صادراتی کارآمد تبدیل نشدند. دلایل اصلی این ایستایی را این‌گونه می‌توان تحلیل کرد:

۱- تشتت در مرجعیت صدور گواهی و بلاتکلیفی صادرکنندگان؛ تعدد متولیان، از مرکز ملی تأیید صلاحیت و سازمان ملی استاندارد تا دستگاه‌های متولی غذا و دارو، موجب سردرگمی صادرکنندگان و سرمایه‌گذاران شده است. وقتی یک فعال بخش خصوصی نداند گواهی کدام دستگاه اعتبار بین‌المللی دارد، عطای ورود به بازارهای صادراتی را به لقایش می‌بخشد.

۲- تعطیلی نهادهای فرابخشی؛ «شورای راهبری صنعت حلال» که در سال ۱۳۹۶ مصوب شد، به‌دلیل فقدان

>
> رستگار: حلال دیگر صرفاً یک موضوع دینی نیست. در بحث اقتصادی حلال که از اهمیت زیادی برخوردار است، سهم ما از بازار ۷ هزار میلیارد دلاری حلال در دنیا، فقط یک دهم تا دو دهم درصد است

ضمانت اجرایی و بی‌نظمی در تشکیل جلسات عملاً به محاق رفته است؛ وضعیتی که ضرورت سپردن راهبری تجارت حلال به نهادهایی چون اتاق بازرگانی را بیش از پیش نمایان می‌کند.

۳- عقب‌ماندگی در پذیرش متقابل گواهی‌ها؛ عدم پیوند دیپلماتیک و نپیوستن به شبکه‌های اعتبارسنجی فرامرزی باعث شده نشان‌های ملی ایران در گمرکات بسیاری از کشورهای هدف، شناسایی رسمی نشوند.

نقشه راه خروج از حاشیه

جهش از سهم ناچیز یک‌دهم درصدی و دستیابی به جایگاهی متناسب با جایگاه ژئوپلیتیک کشور، نیازمند تصمیم‌گیری‌های شجاعانه است. ابتدا باید «مرکز فرماندهی واحد صنعت حلال» با اختیارات اجرایی تام شکل گیرد تا پرونده موازی‌کاری‌ها برای همیشه بسته شود. در گام دوم، ورود فناوری‌های روز نظیر بلاک‌چین برای شفافیت در رهگیری کالا از مبدأ تا مقصد، بسته‌بندی هوشمند و توسعه آزمایشگاه‌های تحقیق و توسعه (R&D) منطبق با معیارهای بین‌المللی یک ضرورت است. همچنین دیپلماسی اقتصادی دولت باید قراردادهای پذیرش متقابل استانداردها را با کشورهای همسایه و اسلامی به سرانجام برساند و استان‌های مستعد و قطب‌های تولیدی نظیر البرز و خراسان را به‌عنوان پایلوت زنجیره تأمین صادراتی معرفی کند.

اقتصاد حلال سریع‌تر از آن حرکت می‌کند که منتظر رفع بوروکراسی‌های فرسایشی داخلی بماند. ماندن در سهم نازل یک دهم درصدی به معنای واگذاری قطعی بازار به رقبای منطقه‌ای و بین‌المللی است؛ شکستی که تنها با انسجام سیاست‌گذاری و باور به حلال به‌عنوان یک قدرت اقتصادی و ژئواکونومیک قابل جبران خواهد بود.

اخبار

درخشش ۸۰ دانشگاه ایران در رتبه‌بندی جهانی یواس‌نیوز

حضور ۸۰ دانشگاه ایرانی در رتبه‌بندی جهانی یواس‌نیوز برای سال تحصیلی ۲۰۲۶-۲۰۲۷ و کسب رتبه پنجم جهان در علوم پلیمر، از مهم‌ترین دستاوردهای ارزیابی جدید دانشگاه‌های جهان است. در این میان، نام دانشگاه‌های ایرانی در میان بیش از ۲۲۵۰ دانشگاه از بیش از ۱۰۰ کشور جهان دیده می‌شود.

جعفر مهراد، بنیانگذار مؤسسه ISC، در گفت‌وگو با فارس با اشاره به این که این رتبه‌بندی عمدتاً بر عملکرد پژوهشی متمرکز است، اظهار کرد: استمرار فعالیت‌های علمی ایران با وجود محدودیت‌های مالی و چالش‌های بین‌المللی، بیانگر ظرفیت قابل توجه آموزش عالی کشور است. مهراد گفت: دانشگاه تهران با کسب رتبه ۳۱۴ جهانی، جایگاه نخست دانشگاه‌های ایران را به خود اختصاص داده است. پس از آن، دانشگاه آزاد اسلامی با رتبه ۴۶۰، دانشگاه صنعتی شریف با رتبه ۵۷۸ و دانشگاه علوم پزشکی تهران با رتبه ۵۸۵ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. دانشگاه‌های تبریز، علوم پزشکی مشهد، تربیت مدرس، صنعتی امیرکبیر و شیراز نیز در میان ۱۰ جایگاه نخست کشور جای گرفتند.

استاد پیشکسوت دانشگاه شیراز افزود: ایران در حوزه علوم پلیمر رتبه پنجم جهان را کسب کرده است. همچنین کشورمان در علوم و فناوری سبز رتبه هفدهم، منابع آب رتبه سی‌وپنجم، مهندسی رتبه شصت‌وهشتم و هوش مصنوعی رتبه صدوچهارم جهان را به دست آورده است.

تعزیرات: اعلام نکردن قیمت دارو از سوی تولیدکنندگان تخلف است

سخنگوی سازمان تعزیرات حکومتی اعلام کرد که اعلام نکردن قیمت دارو از سوی تولیدکنندگان تخلف است و با متخلفان برخورد قانونی می‌شود.

سید یاسر رایگانی درباره گلایه شهروندان از عرضه دارو بدون درج قیمت اظهار کرد: مرجع ناظر بر عملکرد داروخانه‌ها، سازمان غذا و دارو و دانشگاه‌های علوم پزشکی هستند و تخلفات پس از بررسی به تعزیرات ارجاع می‌شوند.

وی با تأکید بر ضرورت دریافت فاکتور رسمی از سوی شهروندان افزود: داروخانه‌ها موظف‌اند قیمت درج‌شده روی بسته‌بندی را مبنای فروش قرار دهند.

رایگانی با اشاره به تخلف برخی کارخانه‌ها گفت: در مواردی، برخی تولیدکنندگان با هدف سودجویی قیمت محصولات خود را اعلام نمی‌کنند که این مسئله به داروخانه‌ها تسری می‌یابد؛ این اقدام از نظر تعزیرات تخلف محسوب می‌شود.

وی درباره تجهیزات پزشکی نیز تصریح کرد: مراکز عرضه تجهیزات پزشکی تولید داخل باید فاکتور خرید داشته باشند و کالا را با سود متعارف عرضه کنند. سخنگوی سازمان تعزیرات خاطرنشان کرد: شرایط تحریمی و نوسانات نرخ ارز در حوزه تجهیزات پزشکی وارداتی، بهانه‌ای برای عرضه کالاهای بدون قیمت و گران‌فروشی نخواهد بود و فروشندگان باید ضوابط قانونی را به طور کامل رعایت کنند.

درجریان سفر یک روزه به شهرستان رضوانشهر؛

تأکید مدیرعامل شرکت گاز گیلان بر هم‌افزایی ادارات و مشارکت مردم برای عبور پایدار از زمستان

مدیرعامل شرکت گاز استان گیلان باحضور در شهرستان رضوانشهر، بر ضرورت هم‌افزایی دستگاه‌ها، مشارکت مردم در مدیریت مصرف انرژی و ارتقای کیفیت پاسخگویی به مشترکان برای عبور ایمن و پایدار از فصل سرد امسال تأکید کرد.

به گزارش روابط عمومی شرکت گاز استان گیلان؛ احمد دانائی، مدیر عامل این شرکت، امروز (سه‌شنبه ۵ آبان ۱۴۰۵)، در برنامه‌های خود در رضوانشهر با امام جمعه و فرماندار این شهرستان دیدار کرد، در ملاقات عمومی و میز خدمت، پاسخگوی درخواست‌های مردم شد و از اداره گاز رضوانشهر بازدید به‌عمل آورد و با خانواده دو شهید معظم دیدار کرد.

ضرورت همراهی ائمه جماعات در فرهنگ‌سازی مصرف بهینه

دانائی در اولین برنامه خود در دیدار با حجت‌الاسلام والمسلمین سیدهادی موسوی، امام جمعه رضوانشهر، با اشاره به نقش مؤثر نماز جمعه، ائمه جماعات و مساجد در ترویج فرهنگ مصرف بهینه انرژی، شرایط تولید و دشواری‌های مدیریت توزیع گاز در سال جاری را تشریح کرد.

وی گفت: با توجه به آسیب‌های واردشده به برخی پالایشگاه‌های عسلویه در جنگ تحمیلی اخیر و کاهش حجم تولید، سال ویژه‌ای در مدیریت توزیع گاز پیش‌رو داریم و برای حفظ پایداری شبکه، بهره‌گیری از ظرفیت ائمه جماعات و مشارکت همه‌جانبه مردم ضروری است.

مدیرعامل شرکت گاز گیلان ابراز امیدواری کرد با همراهی مشترکان و استفاده از ظرفیت معنوی مساجد و نمازهای جماعت در فرهنگ‌سازی، زمستان پیش‌رو با موفقیت و پایداری شبکه سپری شود.

امام جمعه رضوانشهر نیز با قدردانی از تلاش‌های کارکنان و مدیران شرکت گاز استان، برای همکاری و بهره‌گیری از ظرفیت‌های این حوزه در ترویج مصرف بهینه و عبور موفق از زمستان اعلام آمادگی کرد.

تأکید بر هم‌افزایی دستگاه‌ها و رعایت نکات ایمنی

مدیرعامل شرکت گاز گیلان در ادامه طی دیدار با ایرج شاهی، فرماندار شهرستان رضوانشهر، مدیریت پایدار انرژی و عبور ایمن از فصل سرد را از اولویت‌های اصلی شرکت برشمرد و خواستار همکاری بین‌دستگاهی برای ترویج مصرف بهینه و جلب مشارکت مردم شد.

شاهی نیز با قدردانی از خدمات کارکنان شرکت گاز، گازرسانی به نقاط مختلف شهری و روستایی رضوانشهر را موهبتی ارزشمند دانست و از آمادگی فرمانداری رضوانشهر برای همکاری با این شرکت خبر داد.

فرماندار رضوانشهر همچنین از شهروندان خواست با مدیریت مصرف و رعایت نکات ایمنی، در عبور موفق از زمستان پیش‌رو یاری‌رسان باشند.

رسیدگی مستقیم به مطالبات مشترکان در برپایی میز خدمت

میز خدمت و دیدار مردمی مدیرعامل شرکت گاز استان گیلان نیز با هدف تکریم ارباب‌رجوع و ارتقای رضایت مشترکان، در اداره گاز رضوانشهر برگزار شد.

دانائی در گفت‌وگو با شماری از شهروندان و مشترکان، درخواست‌ها و مطالبات آنان را بررسی و دستورهای لازم را برای پیگیری و رفع مشکلات صادر کرد.

دیدارهای چهره‌به‌چهره مدیرعامل شرکت گاز گیلان، سه‌شنبه هر هفته و با اطلاع‌رسانی قبلی در ستاد یا ادارات گاز شهرستان‌های استان برگزار می‌شود تا دسترسی مردم به مسئولان و روند پاسخگویی تسهیل شود.

تأکید بر رفتار حرفه‌ای با مراجعان و تکریم خانواده‌های شهدا

دانائی در بازدید از اداره گاز رضوانشهر، رفتار درست و حرفه‌ای با مردم شریف و مراجعان را از اولویت‌های شرکت گاز استان دانست و از کارکنان خود در سراسر استان درخواست کرد با تلاش شبانه روزی و با همراهی و همدلی مردم، پایداری جریان گاز را در فصل سرد سال تضمین کنند.

مدیرعامل شرکت گاز گیلان در پایان برنامه‌های خود، به همراه هیئت همراه با حضور در منزل دو خانواده معظم شهداء، با آنان دیدار و گفت‌وگو کرد. وی ضمن گرامیداشت یاد و خاطره شهیدان، بر ضرورت تکریم خانواده‌های معظم شهدا و زنده نگه‌داشتن فرهنگ ایثار و شهادت تأکید کرد.

ویژه

معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهردار اصفهان:

مطالعات جامع ترافیکی بزرگراه‌های خرازی و ردانی‌پور با رویکرد شبکه‌ای تدوین می‌شود

معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهردار اصفهان از تدوین راهکارهای کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای ساماندهی ترافیک دو محور مهم شهری خبر داد.

به گزارش اداره ارتباطات رسانه‌ای شهرداری اصفهان، سعید ساکت اظهار کرد: گستردگی محدوده بزرگراه‌های شهید خرازی و شهید ردانی‌پور و تعدد مداخلات تخصصی در حوزه‌های شهرسازی، خدمات شهری و عمرانی، ضرورت بررسی این محورها در قالب مطالعات جامع و با نگاه شبکه‌ای را افزایش داده است؛ رویکردی که امکان هماهنگی اقدامات اجرایی و بررسی هم‌زمان ابعاد مختلف مسائل ترافیکی را فراهم می‌کند.

وی افزود: تعیین و تکمیل شرح خدمات مطالعاتی این دو بزرگراه باید با در نظر گرفتن نتایج مطالعات انجام‌شده در گذشته، دیدگاه‌های کارشناسی مناطق و حوزه‌های تخصصی و همچنین ترتیب زمانی بررسی پروژه‌ها صورت گیرد تا از انجام مطالعات تکراری و موازی جلوگیری شود و ضمن تسریع روند تصمیم‌گیری، محدوده و ابعاد بررسی‌ها متناسب با نیازهای واقعی پروژه تعریف شود. معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهردار اصفهان با اشاره به ضرورت اولویت‌بندی مداخلات مهندسی در این محورها تصریح کرد: راهکارهای پیشنهادی باید در دو سطح اقدامات کوتاه‌مدت و میان‌مدت با هدف رفع فوری گره‌های ترافیکی و برنامه‌های بلندمدت دسته‌بندی شوند تا امکان تمرکز بر مهم‌ترین مسائل ترافیکی، مدیریت تقاضای سفر و بهبود جریان عبور و مرور فراهم شود.

ساکت با تأکید بر اینکه ساماندهی این محورها صرفاً به اصلاحات مهندسی محدود نمی‌شود، گفت: استفاده از ظرفیت سامانه‌های پایش لحظه‌ای، افزایش نظارت‌های میدانی پلیس راهور، پیش‌بینی سازوکارهای مدیریت حوادث و ارتقای سرعت پاسخگویی به مسائل ترافیکی از جمله الزامات این مطالعات است.

وی ادامه داد: پیش‌بینی تمهیدات لازم برای مدیریت حوادث و واکنش سریع به اختلالات ترافیکی، نقش مهمی در جلوگیری از پس‌زدگی خودروها و تشدید تراکم در مسیرهای پیرامونی دارد؛ از این رو، این موضوع باید در کنار الزامات مدیریت سیلاب و ملاحظات حوزه خدمات شهری در فرایند مطالعات مورد توجه قرار گیرد.

معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهردار اصفهان خاطرنشان کرد: تداوم نشست‌های تخصصی و استفاده از دیدگاه ارکان اجرایی و مناطق مرتبط، زمینه تکمیل و نهایی‌سازی شرح خدمات مطالعاتی و تعامل مؤثرتر با مشاور را فراهم می‌کند تا خروجی این فرایند در بودجه‌ها و پروژه‌های عمرانی و ترافیکی سال‌های آینده شهرداری به اقدامات عملیاتی و نتایج ملموس منجر شود.

مدیرعامل شرکت بهره‌برداری نفت و گاز مسجدسلیمان خبر داد:

تعمیر بیش از ۳۰ کیلومتر خط لوله لب سفید؛ بازگشت روزانه ۹ هزار بشکه نفت به مدار تولید

مدیرعامل شرکت بهره‌برداری نفت و گاز مسجدسلیمان گفت: در راستای صیانت از تأسیسات، پایداری تولید و پیشگیری از آلودگی‌های زیست‌محیطی، عملیات تعمیر و تعویض بیش از ۳۰ کیلومتر از خط لوله انتقال نفت واحد لب‌سفید و تست هیدرواستاتیک ۱۲ کیلومتر از خط لوله قدیمی، با تلاش مجموعه‌های عملیاتی این شرکت به پایان رسید.

شهرام ذوالفقاری اظهار داشت: از مجموع خطوط لوله تعمیر و تعویض شده ، ۲۴ کیلومتر توسط اداره تعمیرات خطوط لوله نفت و گاز مسجدسلیمان و ۶ کیلومتر نیز توسط امور طرح‌های نفت و گاز این شرکت انجام شد.

وی افزود: ۸ کیلومتر از این مسیر در محدوده شهری دزفول و ۲۴ کیلومتر آن در مناطق کوهستانی قرار دارد که شرایط جغرافیایی و دشواری‌های دسترسی، اجرای این عملیات را سخت کرده و بر اهمیت دو چندان آن افزوده است. مدیرعامل شرکت بهره‌برداری نفت و گاز مسجدسلیمان با اشاره به انجام تست هیدرواستاتیک ۱۲ کیلومتر از خط لوله قدیمی تصریح کرد: این اقدام با هدف اطمینان از سلامت و استحکام خط لوله، شناسایی نقاط آسیب‌پذیر و پیشگیری از نشتی‌های احتمالی انجام شد تا ضمن جلوگیری از توقف ناخواسته تولید، از بروز آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از نشت نفت نیز پیشگیری شود. وی ادامه داد: اجرای این عملیات، زمینه بازگشت روزانه ۹ هزار بشکه نفت از میدان لب‌سفید به مدار تولید را فراهم کرده و ظرفیت تولید شرکت بهره‌برداری نفت و گاز مسجدسلیمان را به همین میزان افزایش داده است. ذوالفقاری در پایان خاطرنشان کرد: این اقدامات در راستای بهبود وضعیت خطوط انتقال، افزایش قابلیت اطمینان تأسیسات، حفاظت از محیط‌زیست و فراهم سازی شرایط مناسب برای انتقال پایدار نفت تولیدی انجام شده و گامی مؤثر در تثبیت ظرفیت تولید و تحقق اهداف عملیاتی شرکت به شمار می‌رود.

